

Chanukah:
Chashmonaim's Leadership - Rambam vs. Ramban
Rabbi Jeffrey Fox (Sources)
Rosh Yeshiva, Maharat

רמב"ן בראשית פרק מט: לא יסור שבט מיהודה

...
וענין שאלו היה, כי בעבור שדבר שאלת המלכות בעת ההיא נתעב אצל הקדוש ברוך הוא, לא רצה להמליך עליהם מן השבט אשר לו המלכות שלא יסור ממנו לעולמים, ונתן להם מלכות שעה. ולזה רמז הכתוב שאמר אתן לך מלך באפי ואקח בעברתי (הושע יג יא), שנתנו לו שלא ברצונו, ולכן לקחו בעברתו, שנהרג הוא ובניו ונפסקה ממנו המלכות

...
ולפי דעתי היו המלכים המולכים על ישראל משאר השבטים אחרי דוד עוברים על דעת אביהם ומעבירי נחלה...

וזה היה עונש החשמונאים שמלכו בבית שני, כי היו חסידי עליון, ואלמלא הם נשתכחו התור והמצות מישראל, ואף על פי כן נענשו עונש גדול, כי ארבעת בני חשמונאי הזקן החסידים המולכים זה אחר זה עם כל גבורתם והצלחתם נפלו ביד אויביהם בחרב. והגיע העונש בסוף למה שאמרו רז"ל (ב"ב ג ב) כל מאן דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא, שנכרתו כלם בעון הזה. ואף על פי שהיה בזרע שמעון עונש מן הצדוקים, אבל כל זרע מתתיה חשמונאי הצדיק לא עברו אלא בעבור זה שמלכו ולא היו מזרע יהודה ומבית דוד, והסירו השבט והמחוקק לגמרי, והיה עונשם מדה כנגד מדה, שהמשיל הקדוש ברוך הוא עליהם את עבדיהם והם הכריתום:

ואפשר גם כן שהיה עליהם חטא במלכותם מפני שהיו כהנים ונצטוו (במדבר יח ז) תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם, ולא היה להם למלוך רק לעבוד את עבודת ה':

וראיתי בירושלמי במסכת הוריות (פ"ג ה"ב) אין מושחין מלכים כהנים, אמר רבי יהודה ענתוריא על שם לא יסור שבט מיהודה, אמר רבי חייא בר' אבא למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל (דברים יז כ), מה כתיב בתורה לא יהיה לכהנים הלויים (שם יח א). הנה שנו בכאן שאין מושחין מלכים מן הכהנים בני אהרן, ופירש תחלה שהוא לכבוד יהודה, שאין השררה סרה מן השבט ההוא, ולפיכך אף על פי שישראל מקימים עליהם מלך משאר השבטים כפי צורך השעה אין מושחים אותן שלא יהיה עליהם הוד מלכות, אלא כמו שופטים ושוטרים יהיו. והזכירו הכהנים שאף על פי שהן בעצמן ראויים למשיחה, אין מושחין אותן לשם מלכות, וכל שכן שאר השבטים, וכמו שאמרו בגמרא (הוריות יא ב) שאין מושחין אלא מלכי בית דוד. ורבי חייא בר אבא פירש שהוא מנוע מן התורה שלא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה במלכות. והוא דבר ראוי והגון:

Ramban, Bereishit 49:10 The scepter shall not depart from Judah

Jacob said *it shall not depart*, in order to allude to the fact that another tribe will rule over Israel, but once the scepter of royalty comes to Judah it will not depart from him to another tribe. This is the intent of the verse *For the Eternal God of Israel gave the kingdom over Israel to David forever, to him and to his sons* (II Chronicles 28:4). The reason for Saul [being appointed the first king over Israel] was that the request for royalty at that time was distasteful to the Holy Blessed One. God did not wish to appoint a king over them from the tribe to whom royalty belonged and from whom it was never to depart. He therefore granted them a temporary royalty...

In my opinion, the kings from other tribes, who ruled over Israel after David, went against the wish of their father Jacob by diverting the inheritance of Judah to another tribe...

This was also the reason for the punishment of Chashmonaim, who reigned during the Second Temple. They were saints of the Most High, without whom the learning of Torah and the observance of Commandments would have been forgotten in Israel, and despite this they suffered such great

punishments. The four sons of the old Chashmonai Matiyahu, saintly men who ruled one after another, in spite of all their prowess and success, fell by the sword of their enemies. And ultimately the punishment reached the stage where our Rabbis, of blessed memory, said, "He who says, 'I come from house of the Chashmonaim' is a slave, (Bava Batra 3b)" as they were all destroyed on account of this sin. Now although among the children of Shimon, there was cause for punishment on account of the Sadducees, all the children of the righteous Matiyahu were deposed for this only: they ruled even though they were not of the seed of Judah and of the House of David, and thus they completely removed *the scepter* and *the lawgiver* from Judah. And their punishment was measure for measure, as the Holy Blessed One caused their slaves to rule over them.

It is also possible that [in addition to the Chashmonaim having sinned for assuming royalty when there were not from the tribe of Judah,] they sinned in ruling on account of their being priests, who have been commanded *Guard your priesthood in everything that pertains to the altar, and to within the veil; and your shall serve. I give you the priesthood as a service gift* (Numbers 18:17). Thus it was not for them to rule, but only to perform the service of God.

In Tractate Horayot of the Jerusalem Talmud (3:2) I have seen the following text:

We do not anoint priests as kings. Rabbi Yehuda Anturya said that this is on account of the verse *The scepter shall not depart from Judah. Rabbi Chiyya the son of Rabbi Abba said [that scripture states concerning the king], To the end that he may prolong his days in his kingdom, he and his children, in the midst of Israel* (Deuteronomy 17:20). And what it written afterwards *The priest the levites...shall have no portion* (Deuteronomy 18:1).

Thus the sages have taught here that kings are not to be anointed from among the priests, the sons of Aaron. Now at first the above text explains that this is out of respect for the tribe of Judah since sovereignty is not to depart from that tribe. Therefore, even if Israel, out of temporary necessity, raises a king over itself from the other tribes, he is not to be anointed so that the glory of royalty should not be upon him. Instead, such kings are to be merely as judges or officers. The reason for mentioning "priests" is that even though the priest as such are suited for anointment, we are not to anoint them as kings, and even more so the rest of the tribes. It is as the rabbis of the Gemara said (Horayot 11b, see also Rambam Laws of Kings 1:10):

And Rabbi Chiyya the son of Rabbi Abba explained that anointing priests as kings is forbidden by a law of the Torah, which says that *the priests the levites, even all the tribe of Levi, shall no portion nor inheritance in royalty*.

This comment is a matter which is fitting and proper.

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג

הלכה א] בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני.

הלכה ב] וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.

הלכה ג] ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה.

Maimonides, Laws Of Megilah and Hannukah, Chapter 3: 1-3

1] In the time of the Second Temple, when the Greeks ruled over Israel, they issued evil decrees against them, proscribing their religion and forbidding them to study the Law and to fulfill the commandments. They laid their hands on their property and on their daughters, and they entered the Temple and made breaches in it, and defiled that which was ritually pure. And Israel was in sore straits in consequence thereof, and suffered great persecution, until the God of our fathers took pity on them, and saved and delivered them from the hands of the Greeks. For the Hasmonean family of high priests won a victory in which they slew the Greeks, and saved Israel from their hands. They set up a king from among the priests, and restored Israel's kingdom for a period of more than two hundred years – until the destruction of the Second Temple.

2] The day on which the Israelites were victorious over the enemies and destroyed them was the 25th of Kislev. When they re-entered the Temple, they found within its precincts only one cruse of oil that was ritually pure, enough to burn for but a single day. Yet they kept alight with it the required number of flames for eight days, until they could press some olives and produce ritually pure oil.

3] Consequently, the sages of that generation ruled that eight days beginning with the 25th of Kislev should be days of rejoicing on the Hallel is to be recited, and that on each one of the eight nights lamps should be lit at evening over the doors of the houses, to serve as a manifestation and revelation of the miracle. These days are known as Hannukah. Eulogies and fasting are prohibited on them, just as they are on Purim, and the lighting of the lamps on them is a commandments based on the authority of the scribes, analogous to the commandment to read the Megillah.

Rabbi Jeffrey S. Fox, Rosh HaYeshiva of Maharat, was the first graduate of Yeshivat Chovevei Torah. Upon graduation he served as the Rabbi of Kehilat Keshet: The Community Synagogue of Tenafly and Englewood for seven years. In Rabbi Fox's tenure at Keshet, the community grew three-fold from thirty families to nearly one hundred. During that time Rabbi Fox also taught at Yeshivat Chovevei Torah as well as the Florence Melton Adult Education School in Bergen County. He also served on the board of the Synagogue Leadership Initiative of the UJA of NNJ. Rabbi Fox is a Senior Rabbinic Fellow of the Shalom Hartman Institute and has also been a member of the faculty of the Drisha Institute, the Florence Melton Adult Education School in Westchester County, and Hadar.